

DADERS

Daders, slachtoffers en getuigen

Deel 1

DOCUMENT 1

[© Fort Breendonk]

« Mijn eer is mijn trouw »

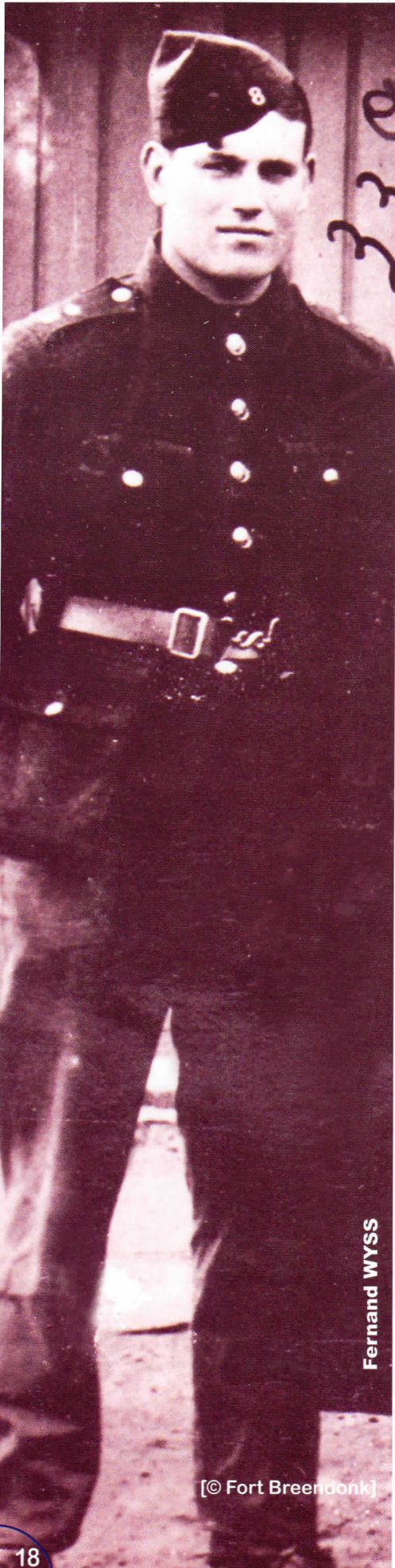
[© Otto SPRONK/Ceges-Soma • Brussel]

• Van links naar rechts:

SS-Untersturmführer **Ernst LAIS** (Baden-Baden); SS-Hauptscharführer **Walter MÜLLER** (Neu-Haldesleben);
SS-Sturmbannführer **Philip SCHMITT** (kampcommandant) (Düsseldorf), SS-Untersturmführer **Franz WILMS**
(München-Gladbach); SS-Untersturmführer **Arthur PRAUSS** (Charlottenburg).

DADERS

DOCUMENT 2

Fernand WYSS

[© Fort Breendonk]

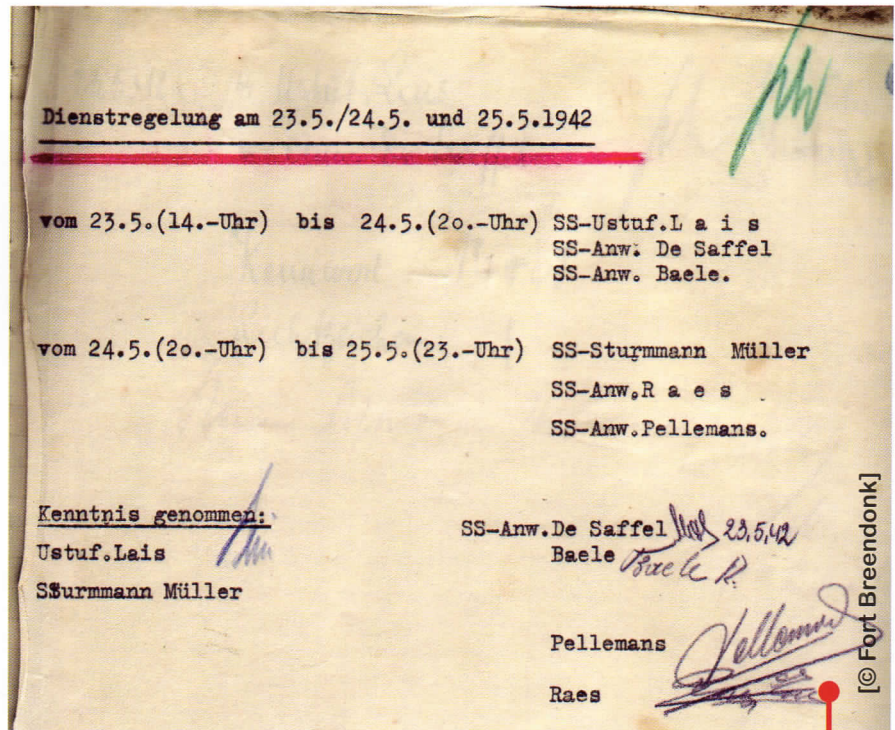
«Hetgeen mij het meeste pijn deed als persoon van Vlaamse oorsprong, was dat de twee SS'ers die belast waren met ons te slagen en ons te vernederen Vlamingen waren. Het is dat wat mij het meeste pijn deed. Als het maar Duitsers geweest waren... maar goed zij waren daar voor dat: zij waren wreed, sadistisch... maar mensen van ons eigen land, van onze eigen nationaliteit, Vlaming of eender wat,... Dat was het moeilijkste om te aanvaarden.»

GILLIS Gaston, gevangene n° 859

«Wie was die Brusselaers?»

«Krapul. Hij zei dat hij vroeger meer slagen had gekregen dan eten. Ze moesten de ploeg zelfs trekken want een paard hadden ze niet, maar ze waren wel fier dat ze Vlamingen waren maar ze spraken ze wel niet in het Vlaams aan want toen sloegen ze z'n gezicht toe. Het moest in 't Duits zijn niet tegenstaande dat ze minder Duits kenden dan wij, maar brullen kun je altijd in het Duits...»

BOECKMANS Jozef, gevangene n° 3257

Dienstregeling van 23.5/24.5 en 25.5.1942

Van 23.5(14u00) tot 24.5(20u00) SS-Untersturmführer Lais
SS-Anwarter. De Saffel
SS-Anwarter. Baele

Van 24.5(14u00) tot 25.5(20u00) SS-Sturmmann Müller
SS-Anwarter, Raes
SS-Anwarter, Pelleman

Heb kennis genomen van (...):

DADERS

DOCUMENT 3

DE MILITÄRBEFEHLSHABER
In België en Noord-Frankrijk
Militärverwaltungschef
Fürs.- IX/40

Brussel, 29/9/1941
12. Wetstraat.
Rue de la Loi

Betreft: kamp van Breendonk

Het kamp personeel bestaat uit:

- Bevelhebber: SS-majoor Schmitt
- Plaatsvervanger: SS-kapitein Lamotke
- Registratie: SS-luitenant Wilms
- Criminele onderzoeken: SS-luitenant Lais
- Boekhouding: SS-korporaal Müller
- Wachtdienst: SS-luitenant Prauss
- Keuken: SS-adjutant Zimmermann

Sterkte van de Duitse SS: 5/4
Voor de bewaking en de vertaling zijn er 4 Vlaamse SS'ers beschikbaar
De militaire wacht bestaat uit 3 onderofficieren en 32 manschappen, afkomstig van het *Landeschützenbattalion* (territoriale wacht) Zbv 625.

Der Militärbefehlshaber
in Belgien und Nordfrankreich
Militärverwaltungschef
Fürs.- IX/40

Brüssel, den 29. Sept. 1941
12. Wetstraat.
rue de la Loi.

Betr.: Lager Breendonck.
1.) Aktenvermerk.

Am 24.9.1941 haben ZVfHr Dr. von Graushaar, OKVA Dr. Leiber, OKVA Duntze und OStHolla gemeinsam mit dem Leiter der Dienststelle Brüssel des Beauftragten des Chefs der Sicherheitspolizei und des SD, SS-Sturmabführer Dr. Canaris, und dessen Verwaltungsführer das Lager Breendonck besichtigt.

Als Belegun_ wurden gemeldet 346 Insassen, davon 59 im Revier und 62 im Lazarett.

Das Aufsichtspersonal besteht aus dem Leiter
Leiter: SS-Sturmf. S c h m i t t (a.Z. im Urlaub)
Stellvertreter: SS-Sturmf. Klamotke,
Anwalter: SS-Sturmf. W i l m s,
Kriminelle
Untersuchung: SS-Sturmf. L a i s s e,
Kassenwesen: SS-Sturmann M ü l l e r,
Ansendienst: SS-Sturmf. P r a u s s,
Küche: SS-Beaufh. Z i m m e r m a n n,
Stärke der deutschen SS: 5/4.

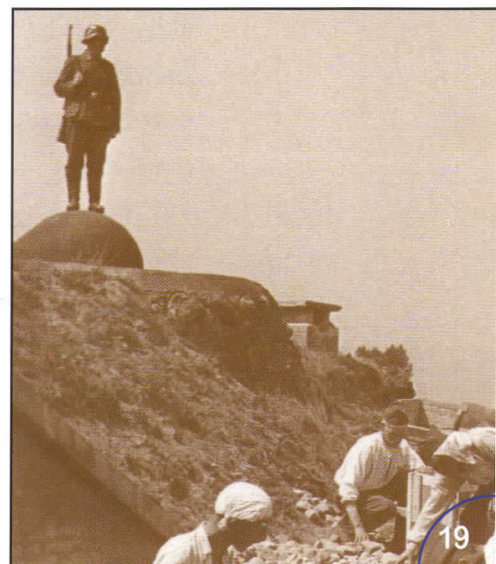
Außerdem sind 4 Mann flämische SS zur Aufsicht und Dolmetscherdienst vorhanden.

Die militärische Wache beträgt 3 Unteroffiziere und 32 Mann, gestellt vom Landeschützenbattillon Zbv 625.

Nota van de *Militärbefehlshaber* voor België, 29.09.1941
[© Fort Breendonk]

«(...) Er waren ook soldaten die ons bewaakten en zij vormden een hele brigade die vanuit Hamburg kwam. Ja van Hamburg, en deze personen waren uiteindelijk soldaten die gemobiliseerd waren. Het grootste deel haatte het om hier te zijn. Er was er zelfs een bij die mij een foto van zijn vrouw en zijn kinderen aan mij toonde en die zei "het is goed voor hen" terwijl hij naar de SS'ers wees "maar voor mij". "Ik heb mijn boerderij, mijn vrouw en mijn kinderen en ik ben hier om te lopen en ik ben verplicht te blijven". Dit waren geen slechte personen, zij deden enkel hun werk. Zij begeleidden ons, bewaakten ons en lieten ons naar het toilet gaan en zij stonden met hun groot geweer ons op te wachten (...). Maar nadien geloof ik dat (Prauss) en al de anderen zich ervan rekenschap gevan dat ze een beetje te zacht waren met ons nadat de Vlaamse SS'ers gekomen zijn.»

Getuigenis van Jacques FRYDMAN, gevangene n° 2 - Breendonk, 21.09.1940 - 29.01.1942

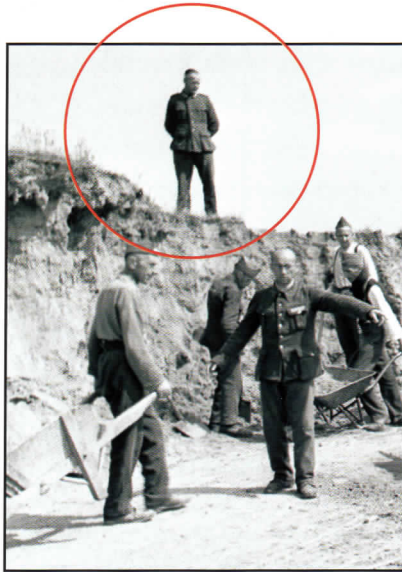

DADERS

DOCUMENT 4

«Onder de gevangenen duidde luitenant Prauss de **Arbeitsführer** t.t.z. de werkploegleiders aan. Deze laatsten hielden, onder de leiding van de SS-mannen, het toezicht over het werk van hun ploeg (tien, twintig, soms vijftig man naargelang het tijdstip). Als bijbetrekking oefenden zij de functie uit van kameroverste (**Zugführer**) en waren zij verantwoordelijk voor de orde en de zindelijkheid van de kamers. Onder deze Arbeitsführer waren er enkelen die hun functie waarnamen met het doel hun kameraden te onttrekken aan de brutaliteit van de SS-bewakers; anderen daarentegen maakten van hun functie gebruik om zich ten dienste te stellen van de beulen.»

Commissie voor oorlogsmisdaden bedreven onder de bezetting van België 1940-1945
Het folteringskamp Breendonk. Luik, 1947, p. 37

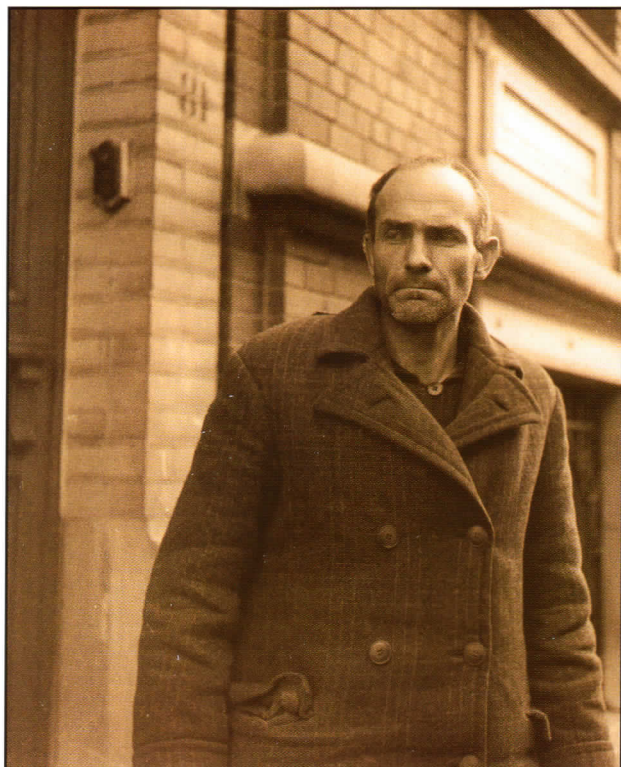
[© Otto SPRONK / Ceges-Soma • Brussel]

«Obler was een Duitse jood die in Berlijn geboren was. Gedurende jaren woonde hij in Wenen waar hij in het huwelijk trad en waar hij handarbeid verrichtte in een wasserij. Als slachtoffer van de antisemitische vervolgingen zocht hij zijn toevlucht in België. Na de invasie vroeg hij aan de Duitse autoriteiten om zijn beroep bij zijn vroegere baas in Wenen te hervatten: hij had zich hier heel ongelukkig gevoeld, haatte ons en droomde ervan zijn rustige leven in Duitsland of Oostenrijk terug op te nemen. Zijn aanvraag heeft ervoor gezorgd dat hij in Breendonk terecht kwam !!!

Maar van bij zijn aankomst in het kamp onderscheidde hij zich door zijn perfecte kennis van de discipline. Sterk als een rund was hij begiftigd met een zeker organisatietalent en werd hij de perfecte Führer van het eerste peloton.»

Paul M.G. Levy in La Cité Nouvelle, 12 december 1945

DADERS

© Fort Breendonk]

[OCHS, J. Bagnards et bourreaux, ill. 9]

«Ik werd onthaald door O..., kameroverste, een Duitse jood. Hij zei me: -Hier zwijgt men. Men spreekt Duits. Men gehoorzaamt aan alle bevelen. Men maakt zijn bed op- u weet toch hoe u een bed moet opmaken, een echte **Bettenbau**? Gehoorzamen en werken, let anders maar op! En vergeet het **Führerprinzip** niet: de majoor is de chef van de luitenant, de luitenant is mijn baas en ik ben uw baas! **Gehoorzaam!**»

J. OCHS, Bagnards et bourreaux, Brussel, 1947, p. 67

«**Walter Obler**, een Duitse jood, kwam in oktober 1940 met de eerste lichterit gevangenen aan in het pas opgerichte kamp. Onmiddellijk liet hij zich opmerken door zijn werkwijze. Als zijnde havenarbeider van beroep kon hij een enorme hoeveelheid werk: zijn fysieke kracht, zijn stem van een stentor, zijn brutaliteit, vooral tegen zij die geen handarbeider waren. De luitenant [Prauss] zou hem al snel opmerken. Hij werd zijn vertrouwensman, zijn Eminence grise, het hoofd van de gevangenen of de Häftlingen. Het was hij die het werk organiseerde en verdeelde, niet alleen bij de joden maar ook bij de ariërs. Naarmate hij bevorderd werd, nam zijn arrogantie toe. Zijn verwaandheid kende bijna geen grenzen meer.»

J. OCHS, Bagnards et bourreaux, Brussel, 1947, p. 31

«Elke kameroverste moest zijn mannen op een onberispelijke manier op één lijn kunnen zetten. Omdat er in totaal een tiental kamers waren met elk 48 gevangenen, waren er tien kameroversten aangesteld. Na analogie met het tiental kamers met 48 personen elk, waren er tien kameroversten, Vlamingen en Walen, die om het beste in het Duits schreeuwden. Een Duits dat zij niet kenden en bovendien waren er nog een half dozijn SS'ers die nog harder probeerden te brullen.»

In PIENS, D., La vie des postiers dans l'enfer de Breendonk, 1947, p. 47

DADERS

DOCUMENT 5

[© Fort Breendonk]

«Onder de leden van het burgerlijk personeel van het kamp van Breendonk (kok, elektriker, stalknecht, enz.) vermelden we volgende namen: **Petrus Van Praet**, **Frans Carleer** en **Aloïs Amelinckx**, personen ten laste van wie talrijke klachten werden ingebracht.

De tuinier **Van Praet** inzonderheid heeft aan luitenant Prauss en aan de andere S.S.-mannen talrijke gevangenen verklikt wanneer hij ze er van betrapte, tijdens het uitvoeren van hun werk, enkele ogenblikken rust te nemen of wanneer zij afval van groenten ontvreemd hadden.

Door deze verklikkingen zijn sommige gevangenen omgekomen ingevolge de slagen die hen door de S.S.-mannen werden toebedeeld. Hij zelf heeft herhaalde malen gevangenen geslagen.

Carleer, die smid was, evenals **Amelinckx**, stalknecht, hebben ook gevangenen mishandeld. Hij heeft bekend dat hij rond de enkels van een gevangene ijzeren ringen heeft geklonken die een keten aan elkaar verbonden waren.

Op bevel van majoor Schönwetter moesten deze ringen, naar hij vertelt, rond de enkels toegesoldeerd worden door middel van een lasbout.»

Commissie voor oorlogsmisdaden bedreven onder de bezetting van België 1940-1945
Het folteringskamp Breendonk. Luik, 1947, p. 36